

MASS MEDIA, MIGRAȚIA ȘI FENOMENUL INTERCULTURALITĂȚII

Victor MORARU
Republica Moldova, Chișinău
Universitatea Liberă Internațională din Moldova
doctor-habilitat în științe politice
profesor,
prorector pentru activitatea științifică

Tatiana MORARU
Republica Moldova, Chișinău
Universitatea de Stat din Moldova,
facultatea de matematică și informatică
catedra de limbi moderne aplicate
magistru în jurnalism și științele comunicării

Reprezentarea generală despre mass media presupune, în mod unanim acceptat, atribuirea acestora a unor funcții multiple, legate în primul rând de activitatea de difuzare în proporții vaste a informației adresate unui auditoriu de masă. Prin însăși natura lor, prin rațiunea de a fi, mass media au avut și au un rol deosebit în societate și, respectiv, funcții precise la fiecare etapă de existență și de dezvoltare a sferei mediatică. Ca parte a ansamblului social, mass media răspund necesităților vitale ale societății.

Pe parcursul anilor, evoluția tehnologică a mijloacelor de comunicare de masă, sporirea disponibilităților comunicaționale oferite auditoriului a conturat o nouă configurație a universului mediatic, marcat de o expansiune consecventă, de un efort continuu de diversificare a modalităților de transmitere a mesajului, de o afirmare vizibilă a noilor factori de incidență asupra fluxului informațional. Provocările, generate de noile circumstanțe politice, sociale, economice au determinat și calitățile noi ale misiunii pe care și-o asumă mass media în societatea contemporană.

Este evident că *informarea* reprezintă funcția capitală a mass media. În același timp, definițiile actuale ale mass media accentuează tot mai mult, printre caracteristicile proprii mijloacelor de comunicare de masă, reliefația acțiunii de *corelare* prin care mass media participă la supravegherea și men-

ținerea ordinii sociale, la dezvoltarea consensului și la acțiunea de integrare, ajutând la stabilirea relațiilor și la coordonarea numeroaselor și disparatelor activități sociale, politice, economice și culturale, asigură legătura și continuitatea valorilor sociale și spirituale ale popoarelor.

De observat, dintr-o atare perspectivă, rolul de mediator al mass media. În fond, în societatea contemporană, practic, întreaga populație este antrenată în diferite forme ale comunicării, iar comunicarea în sensul modern, în accepția cercetătorului francez Régis Debray, reprezintă "un răspuns la o chestiune de ordin foarte important și permanent: medierea"²³.

Pentru societate în ansamblu, această particularitate a mass media are o însemnătate deosebită. În condițiile în care sintagmele „globalizare”, „integrare europeană”, au devenit slogane ale zilei, sporește rolul mass media în procesele reale de integrare. Un singur exemplu în acest sens: în cadrul procesului de constituire a Europei, guvernele europene au alocat mai mult de 500 milioane euro pentru promovarea Programului "Televiziunea transfrontalieră", arătând astfel că dezvoltarea și armonizarea sectorului mediatic nu este deloc mai puțin importantă pentru destinul Europei noi decât introducerea în acest spațiu a monedei unice sau deplasarea liberă a cetățenilor. Esența Programului rezidă, în primul rând, în lichidarea barierelor în toate țările comunității în ceea ce privește receptarea și retranslarea producției televizate a țărilor respective. Integrarea devine, de fapt, nu doar un subiect privilegiat al demersului mediatic, mijloacele de comunicare de masă își asumă chiar calitatea de actor al procesului de integrare. Potențialul mass media în acest sens este greu de subestimat.

Realitatea social-politică actuală demonstrează că una dintre cele mai semnificative trăsături ale timpului, cu implicații adânci în procesul de transformare a tiparelor existente ale vieții sociale, rezidă în amploarea care caracterizează în prezent contactele dintre oameni, dintre popoare și culturi, dezvoltarea colaborării internaționale, aprofundarea diverselor forme de colaborare dintre state, respectiv, sporirea circulației oamenilor, produselor și ideilor, determinând accentuarea proporțiilor fenomenului migrației, care a cuprins în ultimul timp milioane de oameni.

Migrația este un proces normal și firesc de funcționare a societății umane. Fenomenul dat reprezintă mobilitatea populației, în special a forței de muncă, o caracteristică, propriu-zis, a societății moldovenești în condițiile în care datele statistice, fie oficiale, fie cele neoficiale, atestă sute de mii de cetățeni ai republicii, plecați în străinătate pentru a munci. Avansând în prim-planul atenției sociale, problema migrației provoacă legitime îngrijo-

---

²³ Debray R. *La médiologie* // http://cqfd.telug.quebec.ca/distances/DI_1_g.pdf

rări și este dezbătută tot mai mult în țările implicate în proces (în spațiul Uniunii Europene, în Europa Centrală și de Est). În ultimii ani problema migrației începe să preocupe tot mai insistent Rusia²⁴.

Extinderea Uniunii Europene, marcată de aderarea a zece state noi la Uniunea Europeană comportă chestiunea impactului pe care-l poate avea fenomenul respectiv. În cadrul unei dezbateri televizate organizate de BBC World, participanții au subliniat nevoia de control atent asupra modului în care are loc procesul imigrării. Astfel, ministrul italian Lucio Stanca a expus părerea că temerile publice legate de imigrație sînt în mare parte rezultatul erorilor care au permis un fenomen migrațional necontrolat, arătînd că trebuie făcute eforturi pentru educarea publicului spre a înțelege că lucrătorii din exterior sînt necesari, în condițiile în care rata natalității în scădere în Europa face ca importul de muncitori să reprezinte o componentă esențială pentru procesul de producție curent și pentru menținerea nivelului de trai. De fapt, teama de un val imens de emigranți economici este nefondată, s-a menționat în cadrul dezbaterilor: 14 studii recente au arătat că emigrarea, datorată extinderii Uniunii Europene prin aderarea a 10 noi membri, nu ar trebui să aducă efecte preponderent reprobabile²⁵.

Oricum, este clar că un astfel de proces de amploare, cum este procesul migrațional, trebuie să fie raționalizat, orientat, reglementat. De altfel, tocmai asupra acestui lucru indică și în cazul Republicii Moldova experții internaționali, recomandînd autorităților promovarea măsurilor de dezvoltare a sistemului de gestiune a migrației²⁶.

În acest context nu poate fi neglijat un astfel de factor cum este cel mediatic-comunicațional. Legătura dintre problema migrației și problema comunicării interculturale se prezintă drept una firească, deoarece tocmai promovarea prin intermediul mass media a unei comunicări interculturale eficiente contribuie la adaptarea adecvată a migrantului într-un mediu străin, îi oferă posibilitatea integrării. Înseși realitățile sociale actuale impun subiectele migrației și ale comunicării interculturale drept unele de prim rang pentru forțele politice, pentru cercetările științifice și, nu în ultimul rînd, pentru

---

²⁴ Cf.: Захватов А.. Мигрант как пицца для "желтых" медиа и психолога-соискателя. // http://www.russ.ru/ist_sovr/20020822_kagr.html; Миграция в России: проблемы и противоречия. // http://www.russia-today.ru/2002/no_11/11_topic_1.htm; Бабасян Н. Не надо путать иммиграцию с туризмом. // <http://www.izvestia.ru/world/article40899>.

²⁵ Problema imigrării după extinderea Uniunii Europene a fost luată în dezbateri la Varșovia. // <http://www.mcc.md/news/ro/default.asp?c=3>.

²⁶ Cf.: Agenția de Presă «Flux», 2004, 5 martie.

mass media.

Provocarea globală, generată de aceste circumstanțe, solicită necesitatea armonizării obiectivelor de ordin social cu noile realități, incluzând, implicit, imperativul examinării capacităților de stabilire a unei comunicări corecte care ar favoriza procesele de integrare socială și profesională, ar oferi soluții pentru rezolvarea adecvată a problemelor migrației și multiculturalismului. Ținând cont de faptul că mijloacele de comunicare de masă reprezintă adevărate vehicule ale cunoștințelor, ale reprezentărilor despre diversitatea lumii contemporane, tocmai mass media le revine un rol deosebit în asigurarea unei înțelegeri mai profunde a specificului relațiilor dintre indivizi cu identități socio-culturale diferite, precum și în conștientizarea propriei identități în cadrul procesului integrațional.

Consumând produsele mass media, milioane de oameni se dovedesc a fi legați prin nenumărate fire invizibile: fiind expuși constant aceluiași mesaj, ei ajung să împărtășească aceleași valori și reprezentări culturale, să posede cunoștințe asemănătoare, să gândească prin informații, idei și simboluri analoge. Tocmai în acest context apare justificată ideea "satului global", lansată de cercetătorul canadian M.McLuhan. Din perspectiva acestei realități, mass media pot fi considerate un adevărat "ciment social", care apropie diversitățile și coagulează societatea contemporană. În acest context, importantă și pe deplin justificată apare abordarea fenomenelor socio-culturale actuale, inclusiv, a fenomenului migrației, din perspectiva *interculturalității*.

Comunicarea interculturală – cea care caracterizează specificul relațiilor dintre indivizi cu identități socio-culturale diferite, precum și conștientizarea propriei identități în cadrul procesului integrațional, reprezintă o realitate cotidiană, un mod de existență, practic, al societății. Atestarea pluralității lingvistice și etnoculturale a societății, proprie conceptului multiculturalismului, comportă recunoașterea faptului coexistenței culturilor și a legitimității acestei pluralități, elucidează gradul sporit de influență a altor culturi și civilizații asupra patrimoniilor naționale socio-culturale. Totodată, raportarea în societate a viziunii multiculturale la dinamica reală a transformărilor social-politice dictează necesitatea deplasării accentelor în abordarea proceselor de întâlnire – reală sau virtuală - a valorilor și culturilor, spre o perspectivă *interculturală*, întemeiată pe principiile cooperării, intercunoașterii și interacțiunii culturilor, renunțând la juxtapunerea lor.

De la presă se așteaptă să pătrundă fenomenele reale și observate, să ofere – în măsura posibilităților - răspunsuri la multiplele probleme generate, în cazul nostru, de ascensiunea interculturalității. Una dintre aceste întrebări ar putea constitui o axă a acțiunii mediatice: „Cum și în ce măsură oamenii și culturile lumii se autopercep în îngemănarea diferențelor sale și în

ce măsură această autopercepție în cadrul societății mondiale devine un factor esențial al comportamentului?²⁷.

Practica mediatică actuală demonstrează, într-un mod cert, interesul crescând al mass media pentru abordarea problematicii migrației, a problematicii interculturale, respectiv, în condițiile în care dezvoltarea competenței comunicative interculturale a individului devine o necesitate strategică, un răspuns adecvat la provocările societății moderne, preocuparea pentru promovarea acestei competențe ar trebui să devină o componentă esențială a activității mediatice.

Paginile presei, emisiunile radio și televiziunea profilează însă, de multe ori, o percepție confuză a problemelor respective, o tratare lejeră a multiplelor aspecte legate de migrație, de diversitate și comunicare interculturală, o cunoaștere insuficientă a situațiilor reale. De aici provine superficialitatea tratării tematicii respective. Se operează, de foarte multe ori, cu scheme, cu clișee, cu stereotipuri perimate, dar jurnaliștii nu că ar veni să răstoarne aceste scheme, ci, dimpotrivă, le ajustează, le mențin și le perpetuează.

Și atunci, dilema dintre "a dezvălui esența fenomenului" și "a-i arăta elementul spectacular" se rezolvă în favoarea celei de-a doua opțiuni. A vorbi despre problemele reale ale migrației în mass media înseamnă, respectiv, a vorbi la nivelul doar de "fapt divers". Pe când, alături de aceste subiecte, în mod preponderent reportericești, este nevoie și de materiale analitice, de jurnalism de investigație.

Este nevoie de a identifica problemele, de a clarifica dimensiunea și ponderea lor reală, de a le dezvălui aspectele primordiale, sugerând chiar răspunsuri practice. Este evident, că a vorbi despre astfel de probleme nu este întotdeauna inofensiv, și eventualitatea unei reacții neunivoce în rândurile audienței este foarte probabilă. Pentru că, într-adevăr, ar fi incorectă afirmația că circumstanțele coexistenței nu prezintă dificultăți, atunci când diferențele culturale sînt atît de pronunțate. La fel cum este inadecvată lansarea unor teze de gen alarmist, fără a oferi o estimare, mai mult ori mai puțin precisă, a situațiilor cotidiene. Spre exemplu, reflecțiile jurnaliștilor occidentali în cadrul prezentării problematicii respective accentuează, de multe ori, dificultățile și limitele reale, legate de abordarea domeniului respectiv²⁸.

În orice caz, extinderea fenomenului migrației implică pentru mass media, ca și pentru forțele politice, necesitatea observării atente a mobilității populației, dar și a participării active la canalizarea acestei mobilități într-o albie adecvată exigen-

---

²⁷ Бек У. Национальное государство утрачивает суверенитет. // Ашкеров А. Сумерки глобализации. – Москва: Ермак, 2004, с.50.

²⁸ Cf.: *Comment parler de l'immigration dans les medias?* / Table ronde. // *Les Cahiers du Journalisme*, 1998, nr.4, pp.10-31.

țelor timpului, dar, mai ales, la diminuarea consecințelor reprobabile ale acesteia. Acest lucru se datorează, nu în ultimul rând, faptului că mass media reprezintă pentru cititori, radioascultători și telespectatori, utilizatori ai Internet-ului, o sursă esențială de obținere a informației privind acel sector al vieții social-economice pe care îl întrușchipează fenomenul migrației. După cum atestă datele unor cercetări sociologice, o parte însemnată a audienței mass media - de la 17,5% la 19,1% - află tocmai din paginile presei, din emisiunile radio și tv amănunte despre țara preconizată pentru plecare²⁹.

Pornind de la ideea importanței torentelor informaționale difuzate prin intermediul mijloacelor de comunicare de masă, privind problematica migrației pentru așteptările și interesele audienței, cercetătoarea A. Roșca a întreprins o examinare a activității de reflectare a problematicii migrației în paginile a trei publicații republicane: "Moldova Suverană", "Независимая Молдова" și „Flux”. Au fost examinate colecțiile ziarelor pentru o perioadă de un an, cu evidențierea materialelor consacrate fenomenului migrației³⁰.

Din cele 59 de materiale evidențiate, 15 au fost publicate în "Moldova Suverană", 18 - în "Независимая Молдова" și 26 - în „Flux”, fapt care denotă atenția acordată de colectivele instituțiilor mediatic date problematicii în cauză. Cele mai abordate subiecte s-au dovedit a fi, în primul rând, cele consacrate migrației forței de muncă. De menționat, că în materialele consacrate problemelor angajării cetățenilor Republicii Moldova în câmpul de muncă din străinătate prevalează maniera criticistă de abordare a faptelor.

În general, spectrul problemelor abordate de presă în acest sector este destul de variat - în viziunea cercetătoarei, ziarele analizate au reușit să prezinte aspectele cele mai diverse ale problemei migrației, să dezvăluie o serie de tendințe și fapte relevante. O atenție aparte revine abordării diverselor aspecte ale temei dintr-o perspectivă etică. În calitate de neajuns al activității organelor de presă vizate, autoarea articolului remarcă faptul că ziarele date manifestă, prin publicațiile inserate în paginile sale, o atitudine negativă față de migrație, fără însă a propune anumite soluții, fără a sugera căile de depășire a unor situații dificile în domeniu. O altă lacună, semnalată de specialiștii în problemele migrației, este "lipsa evidentă în paginile mass media a materialelor cu caracter analitic"³¹.

---

²⁹ Cf.: Мошняга В. Независимая Молдова и миграция. – Кишинэу: Молд.ГУ, 1999, с.187.

³⁰ Cf.: Рошка А. Масс медиа и проблемы миграции (на примере Республики Молдова). // *Moldova, România, Ucraina: integrarea europeană și migrațiunea forței de muncă*. – Chișinău: Captes, 2000, pp.8-23.

³¹ Мошняга В., Краузе А. Информационное пространство Молдовы и миграционные процессы: современное состояние и сущность отражения. // *MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică), Partea XIII*. – Chișinău: USM, 2000, p.169.

Este justificată, în această ordine de idei, aserțiunea: "În presa noastră nu se observă deocamdată interesul constant al jurnalistului pentru o anumită stringență din societate, o ambiție de a reflecta o problemă socială în toată complexitatea sa"³², adăugînd că o astfel de problemă ar putea fi pentru presă tocmai problema migrației. Poate fi remarcat că în ultimul timp în ziarurile citate, dar și în alte eșaloane ale mass media, se întîlnesc nu atît de multe materiale care ar reflecta situațiile în care nimeresc cetățenii din Republica Moldova în procesul activității lor în străinătate în calitate de muncitori – legalizați sau ilegali, problemele cu care se confruntă omul într-o țară străină. Totuși, odată cu acumularea experienței de către jurnaliști, pe de o parte, și amploarea dobîndită de fenomenul ca atare, pe de altă parte, astfel de materiale încep să apară mai des („Jurnal de Chișinău”, „Timpul” ș.a.).

Or, perioada de tranziție prin care trece în prezent Republica Moldova, condiționînd apariția unei serii de schimbări în cadrul societății noastre, schimbări care necesită stimularea de noi cunoștințe, de noi deprinderi și abilități, dictate de noile exigențe ale realității social-economice, determină necesitatea abordării, în special, a problematicii omului, a particularităților aflării lui pe pămîntul străin, în circumstanțe noi ("migrația creează situații care solicită de la toți cei antrenați în acest proces, dovezi de flexibilitate și capacități de adaptare"³³ - a contribui la dezvoltarea acestor capacități, este și aceasta o misiune a mass media), respectiv, acordării unei atenții speciale problemei comunicării interculturale.

Pentru mass media, abordarea migrației din perspectiva interculturală presupune elaborarea unor strategii și formule jurnalistice, orientate spre sensibilizarea audienței asupra aspectelor de ordin intercultural în viața societății. Mesajul propus de mass media va fi, respectiv, axat pe prezentarea realităților diverse, pe evidențierea experienței oamenilor aflați în situații de interculturalitate, pe realizarea unei veritabile corespondențe dintre culturi, în sensul de a insista asupra transmiterii "încărcăturii culturale" naționale și asupra înțelegerii și acceptării alterității. Se poate recurge în acest sens - și este o practică deja încetățenită în presa noastră - la analiza studiilor de caz, la publicarea fragmentelor din opere literare, textelor cu caracter informativ privind aspecte civilizatoare, la prezentarea rezultatelor unor sondaje sociologice, la dezvoltarea unor aspecte culturale sub aspect contrastiv (s-a remarcat că conexiunea interculturală antrenează preponderent reprezentările contrastante) ș.a.

Șansele mass media în reflectarea diferitelor aspecte ale interculturali-

---

³² Cf.: *Reportajul social*. – Chișinău: CIJ, 2002, p.5.

³³ Pfaff-Czarnecka J. *Migration et flexibilité*. // *Ethnologie française*, 2002, April-Juin, Tome XXXII, p.263.

tății și în promovarea eticii interculturalității sînt destul de mari. Prezența individului într-un mediu cultural divers este în egală măsură incitantă și aducătoare de noutate, adică ademenitoare în calitate de subiect jurnalistic. Aceeași atractivitate o pot prezenta situațiile conflictuale, înregistrate în cadrul comunicării interculturale.

În cadrul migrației are loc interacțiunea oamenilor de diverse etnii, rase, limbi și culturi. Prin comunicare, determinată, în cazul nostru, de procesul migrației, oamenii își îmbogățesc cunoașterea despre țările și popoarele, diferite în raport cu cele cărora le aparțin, obțin competențe lingvistice și profesionale. Rolul mass media, în această ordine de idei, este foarte important. Dacă se acceptă, drept una dintre definițiile posibile și concise, că "a comunica" înseamnă și "a pune în valoare elementele comune", tocmai valențele interculturale oferă posibilitatea relevării și valorizării elementelor comune, a evidențierii asemănărilor și diferențelor, pentru a depăși barierele ce împiedică pătrunderea într-un mediu străin, pentru a se recunoaște și a se înțelege mai bine *în și prin* "Altul", pentru a se îmbogăți din punct de vedere spiritual și, în definitiv, pentru a proceda la o apreciere și deschidere. Forma mediatică este și ea o formă rezonabilă de apropiere de cultura cu care individul se află ori se va afla în interacțiune.

Întrucît conceptul interculturalității vizează ansamblul reprezentărilor pe care un individ / o comunitate le are despre un alt individ / o altă comunitate, acest ansamblu constituindu-se, prin urmare, mai întîi de toate, din percepții bazate pe acumularea cunoștințelor despre cultura străină, rolul presei în construirea și transmiterea imaginii altor realități este foarte mare. Este firesc ca aspectele cognitive, presupunînd, în mod tradițional, achiziționarea informațiilor cu privire la istoria, cultura, obiceiurile străine să cuprindă și acumularea cunoștințelor vizînd diferențele culturale existente, precum și pătrunderea fenomenelor culturale și, respectiv, a modului de abordare a acestora³⁴.

Reieșind din cele menționate, sarcina mass media este, așadar, de a ajuta, prin informația selectată și propusă audienței, prin opiniile, comentariile, imaginile, reportajele publicate, să plaseze audiența în context intercultural, facilitînd – în acea măsură în care se ajunge la sensibilizarea auditoriului – perceperea / autoperceperea interculturalității, ascensiunea spre o comunicare interculturală eficientă.

Este adevărat, subiectele interculturale sînt marcate de un grad sporit de complexitate, ele nu pot fi reduse la înțelegerea simplistă a actului de comunicare interculturală, redus doar la cunoașterea și admirația civilizației străi-

---

³⁴ Gallien Ch. *Langue et competence interculturelle. // Le francais dans le monde, 2001, nr.311, p.22.*

ne. Este important de a reflecta asupra motivațiilor și consecințelor fenomenului interculturalității, de a propune soluții.

Venind în contact cu o altă lume, persoanele imigrate, fiind deposedate de anumite repere și referințe de origine, percep imposibilitatea de a înțelege și de a fi înțelese drept un adevărat "traumatism" intelectual și moral, suportând un „șoc cultural”³⁵. "Întâlnirea cu "altul", menționează cercetătorul italian D. Antiseri, - comportă, într-un mod necesar, criza, imediată ori ulterioară, a credinței indivizilor proveniți dintr-o societate tradițională, periclitează caracterul sacru, absolut, imuabil al acestor tradiții, adică afectează viziunea asupra lumii, valorile, instituțiile, comportamentele, tehnicile, cunoștințele”³⁶.

Pentru mass media în spațiul marcat de spiritul migrațional, abordarea problematicii destul de dinamice cum sînt diversitatea, interculturalitatea și implicațiile sociale ale acestora lansează mereu situații noi, evidențiază noi atitudini, valențe necunoscute pînă acum. În consecință, mass media urmează să-și găsească mai hotărît locul său în cadrul efortului general, orientat spre dezvoltarea unei personalități pe potriva exigențelor contemporaneității, capabile să-și dezvolte flexibilitatea cognitivă, sensibilitatea culturală, spiritul realist față de valorile și atitudinile culturale. Tocmai aceste atribute individuale, dezvoltate și în urma demersului mediatic intercultural, reprezintă premisele necesare pentru o comunicare interculturală eficientă, precum și factorii stimulatori pentru contactele și schimburile transculturale, pentru ceea ce numim „integrare”.

În orice caz, mijloacele de comunicare de masă trebuie să conștientizeze și ele importanța sporirii efortului în vederea promovării obiectivului de dezvoltare a competențelor interculturale ale audienței lor. S-ar putea spune că mass media ar trebui să se pronunțe mai hotărît în calitate de agenți ai acțiunii interculturale, să adopte o poziție mai deliberată, orientîndu-se nu doar la înregistrarea diferitelor aspecte ale proceselor interculturale, dar și la gestionarea – specifică - a acestora.

Promovarea înțelegerii reciproce, a toleranței active, a acceptării diferențelor culturale, susținerea spiritului de cooperare, a interesului pentru alte moduri de viață se înscriu firesc în contextul finalităților mediatice majore. Este evident că un astfel de proces nu poate fi decît unul continuu, permanent, în calea societății contemporane spre afirmarea diversității.

Mass media ar trebui să prezinte în publicațiile sale aspectele aplicative

---

³⁵ Cf.: Lavric A., Moraru T. *Mass media și comunicarea interculturală*. – Chișinău: Presa, 2005.

³⁶ Antiseri D. *La globalizzazione nella cultura. // La globalizzazione: attese e preoccupazioni*. – Soveria: Rubbettino, 2000, p.75.

ale comunicării la nivel interpersonal, să-și asume, într-un fel, rolul de “manager cross-cultural”. Mesajele mass media dispun, indiscutabil, de potențialul de facilitare a integrării individului într-un grup intercultural divers. Acest lucru transpare în urma accentuării în subiectele abordate a unor astfel de aspecte, cum ar fi: diversitatea culturilor; similaritățile și diferențele interculturale; nivelurile interculturalității; specificul contactelor profesionale ale indivizilor aparținând diferitelor culturi; identitatea culturală.

Practica socială relevă că mijloacele de comunicare de masă dispun de potențialul necesar pentru a orienta audiența spre cunoașterea unor altor orizonturi, spre optimizarea tehnicilor de negociere și îmbunătățirea modalităților de implicare în orice gen de activitate, spre eficientizarea stilurilor de comunicare interpersonală și a reacției omului în circumstanțe necunoscute. Este vorba, adică, de sarcina de dezvăluire, descriere și argumentare, în definitiv, de implementare a diferitelor tehnici de comunicare, abordate din perspectiva interculturalității. Astfel de tehnici mizează pe dezvoltarea analizei comparative, pe dezvăluirea diferențelor între diverse moduri de existență.

Problematica mass media, din perspectiva comunicării interculturale, ar trebui să fie axată tocmai pe problema adaptării la realitățile geografice și la relațiile umane, diverse de cele cu care individul este obișnuit. Ideea de bază, promovată, în acest caz, ar fi depășirea etnocentrismului care generează dificultăți în procesul comunicării.

Cunoscutul filozof și sociolog Jurghen Habermas afirma, de altfel, în această ordine de idei: "Pentru imperiile din Antichitate lumea de dincolo de hotarele lor nu exista decât prin prisma poziției centrale pe care le-o dădea propria lor viziune despre lume. Înțelegerea modernă de sine este, dimpotrivă, marcată de un universalism, bazat pe egalitatea care nu numai că pretinde o desprindere de propria perspectivă, dar impune o departicularizare a propriei priviri care trebuie raportată la perspectivele de interpretare adoptate de celălalt, privit ca un egal"³⁷.

Este vorba deci de o integrare, nu de asimilare, și tocmai această integrare ajută societatea în ansamblu la depășirea barierelor politice, etnice, religioase, sociale și culturale.

Bibliografia

Antiseri D. La globalizzazione nella cultura. // La globalizzazione: attese e preoccupazioni. – Soveria: Rubbettino, 2000, pp.75-80.

---

³⁷ Habermas J. Statuia și revoluționarii. // “Le Monde”, 2003, 2 mai.

- Comment parler de l'immigration dans les medias? / Table ronde // Les Cahiers du Journalisme, 1998, nr.4, pp. 10-31.
- Debray R. La médiologie. // http://cqfd.teluq.quebec.ca/distances/D1_1_g.pdf
- Gallien Ch. Langue et compétence interculturelle. // Le français dans le monde, 2001, nr.311, p.21-25.
- Habermas J. Statuia și revoluționarii. // "Le Monde", 2003, 2 mai.
- Lavric A., Moraru T. Mass media și comunicarea interculturală. – Chișinău: Presa, 2005.
- Moraru V. Migrația, mass media și interesele politice. // Moldova, România, Ucraina: integrarea europeană și migrațiunea forței de muncă. – Chișinău: CAPTES, 2000, pp.106-112
- Pfaff-Czarnecka J. Migration et flexibilité. // Ethnologie française, 2002, April-Juin, Tome XXXII, p.260-278.
- Reportajul social. – Chișinău: CIJ, 2002.
- Рошка А. Масс медиа и проблемы миграции (на примере Республики Молдова). // Moldova, România, Ucraina: integrarea europeană și migrațiunea forței de muncă. – Chișinău: Captes, 2000, pp.8-23.
- Ашкерев А. Сумерки глобализации. – Москва: Ермак, 2004.
- Мошняга В., Краузе А. Информационное пространство Молдовы и миграционные процессы: современное состояние и сущность отражения. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XIII. – Chișinău: USM, 2000, pp.168-180.
- Мошняга В. Независимая Молдова и миграция. – Кишинэу: Молд.ГУ, 1999.